

Ks. dr hab. Janusz Gręźlikowski
Włocławek

RECENZJA

rozprawy doktorskiej p. mgr lic. Joanny Wołczyńskiej-Kutkiewicz: *Uzależnienie od alkoholu jako przyczyna niezdolności do zawarcia małżeństwa w wyrokach Sądu Kościelnego w Radomiu w latach 2000-2017*, Warszawa 2022, ss. 351 (mps) napisanej pod kierunkiem ks. dr hab. Marka Saja, prof. ucz.

W odpowiedzi na pismo Ks. dr hab. Dariusza Borka, prof. uczelni, Dziekana Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW w Warszawie z dnia 18 listopada br., które powiadamia o uchwale Rady Dyscypliny Naukowej Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z dnia 08 listopada 2022 r. powołującej mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej mgr lic. Joanny Wołczyńskiej-Kutkiewicz pt. *Uzależnienie od alkoholu jako przyczyna niezdolności do małżeństwa w wyrokach Sądu Kościelnego w Radomiu w latach 2000-2017*, napisanej pod kierunkiem ks. dr hab. Marka Saja, prof. uczelni, przesyłam wymaganą przepisami prawa opinię dotyczącą rozprawy kandydatki do stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

1. Wstęp

Wprowadzenie przez Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. w kanonie 1095, 3 pojęcia niezdolności do zawarcia małżeństwa osoby, która z przyczyn natury psychicznej nie jest zdolna podjąć istotnych obowiązków małżeńskich zaowocowało zarówno wieloma badaniami naukowymi podjętego w doktoracie zagadnienia, jak i ogromną już dzisiaj ilością orzeczeń sądów kościelnych nieważności małżeństwa z tego tytułu. Wiele tych orzeczeń wskazuje między innymi na uzależnienie od alkoholu jako na przyczynę niezdolności do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich. Nie ulega wątpliwości, że alkoholizm, uzależnienie od alkoholu, jako dość trudne, skomplikowane i powszechne zjawisko społeczne, powoduje daleko idące konsekwencje nie tylko jako przyczyna niezdolności osoby do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich, ale również w kwestii wyrażania zgody małżeńskiej, tym samym stanowiąc poważny problem psychologiczny i prawny. Stąd problematyka uzależnienia od alkoholu jest przedmiotem i występuje w orzecznictwie Trybunału Roty Rzymskiej i trybunałów

kościelnych jako przyczyna niezdolności osoby do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich.

Recenzowana praca doktorska napisana przez p. mgr lic. Joannę Wołczyńską-Kutkiewicz pod kierunkiem ks. prof. Marka Saja, podejmuje właśnie temat uzależnienia od alkoholu jako przyczyny niezdolności do zawarcia małżeństwa w wyrokach Sądu Kościelnego w Radomiu w latach 2000- 2017. Temat jest ważny i doniosły w kanonicznym prawie małżeńskim, a szczególnie w aspekcie orzecznictwa sądów kościelnych rozpatrujących sprawy nieważności małżeństwa z tego tytułu, aczkolwiek sam w sobie nie jest zagadnieniem nowym, ale dość dobrze rozpoznany i opracowany naukowo, jednak w odniesieniu do tytułowej materii orzecznictwa Sądu Kościelnego w Radomiu, opracowaniem nowym, oryginalnym i kompleksowym.

2. Temat i problem badawczy

Jednym z najczęstszych tytułów nieważności małżeństwa rozpatrywanych przez sądy kościelne, jest niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich z przyczyn natury psychicznej. Nic więc dziwnego, że ta podstawowa zasada wynikająca z prawa natury – „nikt nie może prawnie zobowiązać się do tego, czego nie potrafi wykonać”, zawarta w normie kan. 1095 nr 3 KPK, nie przestaje budzić zainteresowania zarówno teoretyków, jak i praktyków kanonicznego prawa małżeńskiego. Dodatkowo sprzyja temu rozwój psychologii i psychiatrii, dzięki którym rozpoznanie i ocena zaburzeń psychicznych i osobowościowych, powodowanych uzależnieniem od alkoholu, jest coraz większa.

Pośród wielu przyczyn, które mają destrukcyjny wpływ na kondycję psychiczną człowieka i jego zdolność do zawarcia i funkcjonowania w małżeństwie jest między innymi nadmierne i niekontrolowane picie alkoholu, nadużywanie go, prowadzące do uzależnienia. Zjawisko to jest poważnym i trudnym problemem społecznym, kulturowym, obyczajowym, a przede wszystkim źródłem wielu ludzkich dramatów, tragedii i nieszczęść, szczególnie w obrębie pożycie małżeńskiego i funkcjonowania rodziny. Uzależnienie bowiem od alkoholu dotyka nie tylko osobę alkoholika, ale rzutuje na całe jej środowisko, wpływa na kondycję życia małżeńskiego, doprowadzając do dramatycznej i często kompletnej jego degradacji i erozji całej rodziny i życia małżeńskiego.

Problem uzależnienia od alkoholu w obrębie kanonistyki wiąże się z niezdolnością do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich. Stąd dobrze się stało, że w to ugruntowane stanowisko kanonistyki wpisuje się praca doktorska p. mgr lic. Joanny

Wołczyńskiej-Kutkiewicz: *Uzależnienie od alkoholu jako przyczyna niezdolności do zawarcia małżeństwa w wyrokach Sądu Kościelnego w Radomiu w latach 2000-2017*. Autorka na podstawie analizy wyroków Sądu Kościelnego w Radomiu wydanych w latach 2000 – 2017, które dotyczyły nieważności małżeństwa z tytułu niezdolności do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich z przyczyn natury psychicznej spowodowanych uzależnieniem od alkoholu (to jest z kan. 1095, nr 3 KPK), podjęła próbę wskazania w jakim stopniu uzależnienie od alkoholu stanowiło w realiach współczesnych – przyczynę niezdolności do małżeństwa i jak owa korelacja między uzależnieniem a przyczyną niezdolności była postrzegana, dowodzona i rozstrzygana w Sądzie Kościelnym w Radomiu w analizowanym okresie.

Podjęta i opracowana przez Doktorantkę problematyka jest zatem aktualna, ważna, przydatna i nośna społecznie, a przede wszystkim posiada wymiar praktyczny. Niezależnie bowiem od tego, że temat ten jest dość dobrze opracowany w doktrynie, to jednak spojrzenie na problem uzależnienia od alkoholu przez pryzmat lokalnego, radomskiego trybunału kościelnego i jego analizy dowodowe i wyrokowe spraw o nieważność małżeństwa z tytułu niezdolności do zawarcia małżeństwa z powodu uzależnienia od alkoholu, może dostarczyć i dostarcza ciekawych i interesujących wniosków uzupełniających stan wiedzy w kanonicznym prawie małżeńskim i procesowym. Stąd podjęty i opracowany temat posiada walor oryginalności oraz jest ważny i znaczący dla nauki kanonicznego prawa małżeńskiego, jak też dla aplikacji przepisów kanonicznego prawa małżeńskiego w rzeczywistość orzeczniczą odnoszącą się do ważności małżeństwa, tym samym odpowiada wymogom pracy doktorskiej.

3. Źródła i literatura

Recenzowana rozprawa została oparta na wystarczającym i dość bogatym materiale źródłowym. Doktorantka wykorzystała podstawowe źródła kościelnego prawa powszechnego, takie między innymi jak: Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 i 1983 r., dokumenty Soboru Watykańskiego II (konstytucja *Gaudium et spes*), przemówienia i przemówienia oraz listy niektórych papieży (Piusa XII, Jana Pawła II, Benedykta XVI), Katechizm Kościoła Katolickiego, orzecznictwo Trybunału Roty Rzymskiej (31 wyroków) oraz Narodowy program Trzeźwości Konferencji Episkopatu Polski z 2018 r. Zabrakło jednak ważnych dwóch źródeł takich jak: Instrukcji procesowej *Dignitas connubii* z 2005 r. oraz Listu apostolskiego, motu proprio *Mitis Iudex Dominus Iesus* z 2015 r. papieża Franciszka, reformującego kanoniczny proces małżeński. Szkoda, że Autorka pominęła lub o nich tych ważnych dokumentach zapomniała i nie uwzględniła

ich w źródłach pracy, mimo że – jak pisze we wstępie – „w latach 2015-2017 nie wpłynęła do Sądu kościelnego w Radomiu żadna sprawa, w której wątek alkoholizmu by się pojawił”. Autorka wykorzystwała również źródła prawa polskiego (2 ustawy: *O małżeńskich ustrojach majątkowych* i *O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*) oraz organizacji między narodowych. Zasadniczym źródłem były wyroki (orzeczenia) Trybunału Kościelnego w Radomiu, w sumie 35 wyroków, które stanowiły trzon rozprawy. Przeprowadziła również wystarczającą kwerendę bibliograficzną, wykorzystując dość bogatą literaturę obejmującą głównie opracowania z zakresu materialnego i procesowego małżeńskiego prawa kanonicznego, jak i odnoszące się do problemu uzależnienia od alkoholu. Podział bibliograficzny co do źródeł, jak i literatury jest poprawny, aczkolwiek można było dość obszerną literaturę podzielić na prawno-kanoniczną i psychologiczną. Pozycje wymienione w bibliografii mają swoje odzwierciedlenie w treści pracy i w poszczególnych przypisach i zostały dobrze wykorzystane i zapisane.

4. Struktura i treść rozprawy

Praca doktorska ma postać maszynopisu, liczy 351 stron i składa się ze strony tytułowej, spisu treści (s. 2-13), wykazu najważniejszych skrótów (s. 14), wstępu (s. 15-19), czterech zatytułowanych rozdziałów, podzielonych na podrozdziały i podpunkty (s. 20-317), zakończenia (s. 321-326), bibliografii (s. 327-347), streszczenia w języku polskim i angielskim (348-351). Biorąc pod uwagę tytuł dysertacji oraz treść przyjętych rozdziałów i podrozdziałów. Układ pracy jest logiczny, spójny i nie budzi większych zastrzeżeń i odpowiada podjętemu tematowi pracy.

Wstęp jest merytorycznie poprawny i spełnia wymogi pracy doktorskiej, gdyż zawiera prawie wszystkie elementy, które winny się tam znaleźć. Doktorantka nakreśliła tło tematu, jego ważność i aktualność, wskazując na problem społeczny i rodzinny uzależnienia od alkoholu, właściwie postawiła problem badawczy w aspekcie teorii prawa kanonicznego i praktycznym, a więc w orzecznictwie sądów kościelnych, omówiła wykorzystane źródła i literaturę oraz zarysowała strukturę rozprawy. Może tylko zabrakło szerszego omówienia użytych metod pracy, gdzie Autorka odnośnie metody pracy napisała tylko: „Zastosowano metodę dogmatyczno-prawną z analizą dokumentów w formie orzeczeń z procesów o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Naświetlone przy tym zostaną rzeczywiste problemy związane z chorobą alkoholową i

skutkami z niej wynikającymi”. Należało napisać trochę więcej na ten temat, a mianowicie choć krótko opisać charakter, cel i potrzebę użytych metod.

Rozdział pierwszy zatytułowany *Alkoholizm jako choroba* (s. 20-62) dokonuje opisu samego zjawiska uzależnienia pod alkoholem. Najpierw podaje definicyjne ujęcie alkoholu, przyczyny powstawania alkoholizmu oraz czynniki wpływające na jego rozwój. Ukazuje alkoholizm głównie w ujęciu Elvina Martona Jedlinka, szkoda jednak, że szerzej nie sięga i nie opisuje Autorka tego problemu z punktu widzenia psychologii, psychiatrii i medycyny, bardziej precyzyjniej określając kryteria diagnostyczne pomocne do rozpoznania uzależnienia od alkoholu. W dalszej części rozdziału analizuje konsekwencje wynikające z nadużywania alkoholu – zdrowotne, społeczne i zawodowe. W osobnym punkcie przybliży wpływ alkoholizmu na życie rodzinne. Rozdział ten nie do końca został przez Autorkę pogłębiony od strony rekapitulacji wiedzy współczesnej w zakresie problematyki uzależnienia alkoholowego. Jest treściowo i merytorycznie wystarczający, ale nie zbyt pogłębiony i wnikliwy co do opisanie problemu uzależnienia od alkoholu w różnych aspektach. Mógłby bardziej merytorycznie i w sposób pogłębiony ukazać problem uzależnienia od alkoholu z punktu widzenia najnowszych osiągnięć psychologii, psychiatrii i medycyny, co byłoby z pożytkiem dla rozprawy. Podsumowanie, podobnie jak cały rozdział, nie do końca oddaje to, co by się chciało w tym rozdziale przeczytać na temat uzależnienia od alkoholu.

W rozdziale drugim pt. *Uzależnienie od alkoholu a zdolność do zawarcia małżeństwa* (s. 63-124) Doktorantka w oparciu o doktrynę przedmiotu oraz orzecznictwo rotalne, aczkolwiek w tej części pracy ukazane stosunkowo skromnie, podjęła próbę wykazania, iż uzależnienie od alkoholu, w tym syndrom DDA (Dorosłe Dziecko Alkoholika) i zespół Korsakowa, ma wpływ na zdolność konsensualną do wyrażenia zgody małżeńskiej i zdolność do zawarcia małżeństwa przejawiającą się w wypełnianiu istotnych obowiązków małżeńskich, stając się jednym z rodzajów niezdolności psychicznej. Zabrakło też w tej części pracy wyraźnego stwierdzenia, chociaż można je odczytać w innych miejscach rozprawy, a szczególnie w podsumowaniu, iż nie każda forma i stadium uzależnienia od alkoholu będzie skutkowało niezdolnością do wyrażenia ważnego konsensu małżeńskiego. Nie da się bowiem wyznaczyć wspólnego kryterium uzależnienia od alkoholu, w oparciu o które można by określić niezdolność do wyrażenia ważnego konsensu małżeńskiego.

Uzasadnione jest umieszczenie w tym rozdziale podrozdziału zatytułowanego *Ocena psychicznej niezdolności do zawarcia małżeństwa u alkoholików*, w którym

Autorka poddaje analizie wartość dowodową opinii biegłego w procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa z powodu alkoholizmu oraz uwarunkowania kanonu 1095 KPK, gdzie wykazuje pomoc opinii biegłego w krytycznej ocenie uzależnienia danej osoby od alkoholu, jak też znaczenie różnych kryteriów uzależnienia od alkoholu (ciężkości, trwałości, nieuleczalności, względności i zdolności do relacji osobowych). Zauważyć należy w tym miejscu umiejętne powoływanie się Autorki w swych analizach na wyroki rotalne. Może zbędne są analizy problemu od strony norm Kodeksu Prawa kanonicznego z 1917 r., aczkolwiek rzucają szersze światło na problem. Udaną częścią tego rozdziału jest podsumowanie, w których Doktorantka rekapitułuje swoje wywody w kontekście norm kodeksowych i wyroków rotalnych, stwierdzając słusznie, że „alkoholizm może być przyczyną nieważności małżeństwa, jednak każdy przypadek trzeba rozpatrywać w sposób indywidualny, że względu na specyfikę tej choroby, gdyż jej formy wynikają z wielu czynników od których z kolei zależne są zaburzenia”.

Rozdział trzeci Doktorantka zatytułowała *Alkoholizm jako przyczyna nieważności małżeństwa w wyrokach pozytywnych wydanych w Sądzie Kościelnym w Radomiu w latach 2000- 2017*, natomiast rozdział czwarty – *Alkoholizm jako przyczyna nieważności małżeństwa w wyrokach negatywnych wydanych w Sądzie Kościelnym w Radomiu w latach 2000-2017*. Rozdziały te są najbardziej cenną i oryginalną częścią dysertacji, w których Autorka szczegółowo analizuje wyroki pozytywne i negatywne o nieważność małżeństwa, w których pojawił się problem uzależnienia od alkoholu. Można tylko mieć pewne zastrzeżenia co do samych tytułów rozdziałów, wydaje się, że wystarczyłby tytuł: *Alkoholizm jako przyczyna nieważności małżeństwa w wyrokach pozytywnych* (rozdział III) i *Alkoholizm jako przyczyna nieważności małżeństwa w wyrokach negatywnych* (rozdział IV). Zbędne natomiast jest pisanie: *wydanych w Sądzie Kościelnym w Radomiu w latach...*, poza tym sąd kościelny należałoby zapisać dużymi literami.

W rozdziałach tych, zawierających niejako istotę tytułowego problemu badawczego, Doktorantka poddała analizie 18 wyroków pozytywnych i 17 wyroków negatywnych, czyli w sumie 35 sentencji, które zostały wydane w wymienionym trybunale w badanym przedziale czasowym. Wszystkie wyroki, pozytywne i negatywne analizowane są według jednakowego schematu, a mianowicie najpierw Doktorantka podaje przebieg analizowanej sprawy, następnie podstawy prawne (w wielu przypadkach są one podobne i krótkie, nie ma też ustosunkowania się dlaczego w motywach prawnych nie ma odwoływania się czy cytowania wyroków rotalnych),

faktyczne podstawy orzeczenia, gdzie przybliży zeznania Stron, albo też zaznacza, że strona pozwana nie brała udziału w procesie, po czym omawia zeznania świadków, analizuje opinię biegłego sądowego, a na końcu każdego podrozdziału, tytułuje punkt szósty – „uwagi do wyroku”. Uważam, że lepiej było by, aby ostatni punkt podrozdziału został zatytułowany „wnioski decyzyjne”, czy też „uzasadnienie wyroku” lub „wnioski decyzyjne – uzasadnienie wyroku”. Przeprowadzona kwerenda orzeczeń i ich analiza jest na ogół poprawna, aczkolwiek poprowadzona według tego samego schematu, co trochę zanudza czytelnika kiedy zapoznaje się z poszczególnymi sentencjami. Można też mieć pewne zastrzeżenia do Doktorantki, że zbyt mało komentuje swoimi słowami i nie uzasadnia wydawanych przez Sąd Kościelny w Radomiu analizowanych wyroków, a tylko je referuje. Zapewne podjęte analizy wyroków wymagały od Autorki sporego wysiłku badawczego i analitycznego, jednak przy niektórych wyrokach analizy te mogły być lepsze i bardziej pogłębione i ubogacone własną oceną. W sumie jednak przeprowadzone analizy są dość poprawne i dostarczają czytelnikowi wielu informacji na temat praktycznego stosowania norm kanonicznego prawa małżeńskiego, jak też danych statystycznych prowadzonych spraw, opisów zdiagnozowanych postaci uzależnienia od alkoholu, a także informacji na temat sposobu dowodzenia nieważności małżeństwa, co pozwala na dokonanie swoistej rekonstrukcji „profilu” analizowanych i wyrokowanych pozytywnie czy negatywnie analizowanych przypadków.

Ostatnią częścią strukturalną rozprawy jest zakończenie, w którym Doktorantka w sposób prawidłowy zebrała wyrażone wcześniej tezy, które były przedmiotem jej analiz. Na zauważenie zasługuje zamieszczenie przez Autorkę wnikliwych wniosków na końcu każdego rozdziału, co uczyniło rozprawę bardziej czytelną. Z tego względu spodziewałem się krótszego zakończenia, jednak nie jest ono krótsze (zawiera sześć stron_ s. 321-326) i mimo, że zawiera pewne powtórzenia, jest udaną częścią rozprawy.

Pod względem formalno-metodycznym omawianej rozprawie przysługuje również dobra ocena, co i z punktu widzenia merytorycznego. Autorka stosuje wskazane we wstępie metody, aczkolwiek opisane zbyt skromnie i niewystarczająco, w miarę jasno stawia problemy badawcze, rozwija je, sygnalizując trudności, po czym wyciąga właściwe wnioski, aczkolwiek czasami skromne i dyskusyjne. Autorkę cechuje też uczciwość badawcza charakteryzująca się tym, że podaje cytowanie za kimś, a nie przypisuje sobie odnalezienia czegoś nowego w literaturze, aczkolwiek nie jest w tym do końca konsekwentna. Mimo ogólnej staranności druku można wskazać w pracy na niektóre literówki, a także nie ujednoliconą pisownię małą czy dużą literą.

5. Wnioski końcowe

Przedstawiona do oceny w przewodzie doktorskim praca p. mgr lic. Joanny Wołczyńskiej-Kutkiewicz stanowi interesujący przyczynek do badań nad jurysprudencją kościelnych trybunałów lokalnych. Dokonując dość wnikliwych analiz określonych tytułem rozprawy Autorka wykazała się umiejętnością postawienia oryginalnego problemu naukowego. Dostosowania do jego rozwiązania logicznej i poprawnej konstrukcji, a także wykazała się konsekwencją badawczą.

Podjęty przez Doktorantkę problem uzależnienia od alkoholu jako przyczyna nieważności małżeństwa nie jest zagadnieniem nowym, jest dość dobrze rozpoznany i opracowany, na temat którego jest wiele opracowań naukowych, czego wyraz dała Autorka w wykazie bibliograficznym. Dysertacja jest jednak opracowaniem, które w sposób dość kompleksowy przybliżyła w zakresie tytułowej materii orzecznictwo Sądu Kościelnego w Radomiu w latach 2000-2017. Ten obszar badań jest interesujący i nie opracowany, pozwalając na przybliżenie analiz i spostrzeżeń co do optyki interpretacyjnej przyjmowanej przez praktykę orzecznictwa Sądu Kościelnego w Radomiu, w zakresie samego uzależnienia od alkoholu, jak i jego kwalifikacji w kontekście przyczyn nieważności małżeństwa. Badania Doktorantki ukazały w swych analizach, jak orzecznictwo trybunału radomskiego postrzega alkoholizm jako przyczynę nieważności małżeństwa, jak uzasadnia wydawane orzeczenia pozytywne i negatywne. Należy też zauważyć, że Autorka wykroczyła literalnie (słusznie) poza ramy tematu, wiążąc badany problem z syndromem DDA, jak też z zespołem Korsakowa, co w optyce nieważności małżeństwa jest zagadnieniem wciąż nie do końca pogłębionym naukowo.

Recenzowana praca doktorska stanowi zatem ciekawy głos w debacie naukowej, która w tytułowej materii toczy się, jak też wskazuje nowy obszar badawczy, stanowiąc jednocześnie przykład umiejętnego łączenia teorii i praktyki oraz prawa kanonicznego w działaniu, czyli w praktyce orzeczniczej. Dobrze, że Doktorantka nie zawężyła przeprowadzanych analiz tylko do orzecznictwa lokalnego, ale starała się odnieść je do jurysprudencji rotalnej, aczkolwiek uczyniła to przede wszystkim w odniesieniu najczęściej do analiz teoretycznych, szkoda, że w mniejszym stopniu, a prawie wcale do orzeczeń Sądu Kościelnego w Radomiu. Szkoda też, że Autorka w swej dysertacji nie podjęła szerszej syntezy wniosków i próby odpowiedzi na pytanie na ile orzecznictwo Sądu Kościelnego w Radomiu w orzekanych sprawach małżeńskich wpisuje się w linię orzeczniczą Trybunału Roty Rzymskiej. Na ile to orzecznictwo koresponduje w

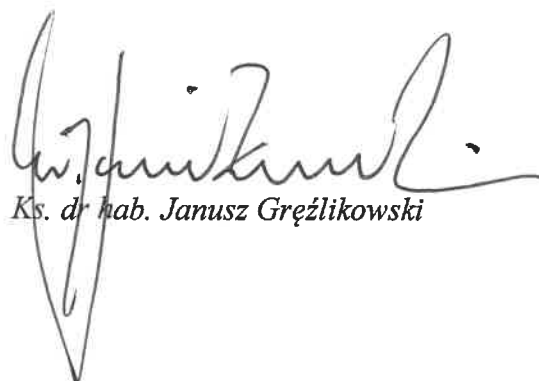
wybranym obszarze tematycznym z praktyka rotalną. Zapewne były by to ciekawe i twórcze analizy i wnioski.

Mimo tego braku i uwagi, należy stwierdzić, że Doktorantka podjęła się analizy ciekawej problematyki naukowej mającej walor praktyczny i – we wskazanym kontekście – nowatorski. Podjęty i opracowany temat ma walor oryginalności i ma znaczenie dla nauki kanonicznego prawa małżeńskiego i tym samym spełnia wymogi pracy doktorskiej. Struktur pracy – jak to już podkreślono – jest w zasadniczej mierze poprawna, uzasadniona i dostosowana do tematu pracy, warsztat językowy staranny, a prowadzony wywód logiczny, odpowiadający wyznaczonemu tematowi i konsekwentnie zmierzający do osiągnięcia wyznaczonego we wstępie celu badawczego. Autorka zrealizowała dość dobrze swoje zamierzenia badawcze i dała dowód, że potrafi myśleć i poprawnie pracować naukowo.

6. Konkluzja

Biorąc zatem pod uwagę, iż przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska jest opracowaniem samodzielnym, twórczym, ubogacającym polską literaturę kanonistyczną i stanowi wkład w polską myśl kanoniczną, a także że spełnia wszystkie warunki stawiane rozprawie doktorskiej w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595, późn. zm.) w związku z art. 179 ust. 2 i ust. 3 Ustawy z dnia 03 lipca 2018 r., przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2018 poz. 1669, stawiam wniosek do Rady Instytutu Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie o dopuszczenie p. mgr lic. Joanny Edyty Wołczyńskiej-Kutkiewicz do dalszego etapu przewodu doktorskiego.

Włocławek, dnia 05 grudnia 2020 roku

Ks. dr hab. Janusz Gręźlikowski